

## משימה לחופש במעו"ף ח'

### נושא : פרק מתוך הסיפור "תרנגול כפרות" / אלי עמיר

❖ צפה/י בסרט "תרנגול כפרות" המבוסס על הסיפור "תרנגול כפרות" אלי עמיר.

חלק א' <https://youtu.be/37eP9s0chh8>

חלק ב' <https://youtu.be/wdjLZgoxmCg>

❖ כעת קרא/י את פרק א' בלבד וענה/י על המטלות בהמשך.

❖ את התשובות יש להקליד במסמך וורד להגשה בתחילת שנת הלימודים.

לפניך הפרק לקריאה:

### שוק הנערים באחזה – פרק א' מתוך הרומן "תרנגול כפרות"

האוטובוס טיפס במעלה הכרמל, נשנק, התעשת וזינק קדימה. בתים חד קומתיים, עטורי פרחים, איים בתוך דשאים ירוקים נימרו את הדרך המתפתלת. בדיוק כמו בחוברות הצבעוניות מישראל שראיתי בבגדד. ככל שנתמעטו הבתים, רבו האורנים. צעירים וירוקים. פה ושם – סבך עצי אורן. רוח קלילה, אוויר צלול, שקט ומסתורין של יער. שיעולו התכוף של האוטובוס חתר בדממה. השמש שיחקה עם העצים כשושנת קרניים אדומות, מתגלה ונעלמת עם עיקולי הדרך. אופק רחוק וים כחול. שוליו של שער העלייה על מאות אוהליו המצחינים והמטולאים הסגורים בתוך גדרות תיל דוקרני נראו מרחוק כמחנה של חיילי חקי מובסים, שנפלט עיף אל חולות החוף.

הנסיעה הזאת אל הרחוק והלא נודע, לאחזה ומשם לקיבוץ, הטילה עלי פחד. קוצי הפרידה מאמא עדיין לא נשלפו מתוכי. היא עמדה בפתח, דמומה, בשפתיים קמוצות, נאחזת בשולי ריעת האוהל, מושכת, מועכת את בד החקי הקשה. אף לא מלה, רק דמעות מבעבעות מעיניה השחורות אל פניה בהבזקים תכופים. אמא לא ניסתה לעצור בעדי, אבל נג'את הפעוטה נתלתה על זרועי, וכך, נבוך, אובד מילים אף אני, החמצתי את האוטובוס של "עליית הנוער". נאלצתי למצוא את דרכי לאחזה לבדי. הסערה של הבוקר התלקחה בתוכי שוב. כל כך הרבה דברים ביום אחד, מעיקים, מעורפלים, תלויים ועומדים באוויר, וזה עדיין לא הסוף, עדיין לא הסוף, אמרתי בליבי.

"המעברה - אסון! רק פרחחים ופרחחים", התלחשו אבא והדוד שאול מאחורי גבי. מיששתי את המעות שנותרו בכיסי מדמי הנסיעה שנתן לי אבא ונעצתי עיניים בנוף המתחלף. כל כך הרבה פרחים. הכל התהפך נגד עיני. תמונות התחלפו ורק תמונה אחת חזרה: על הגשר הגדול שעל חידקל בחליפתו הכחולה עם הוורד הלבן, הנצחי בלולאת הדש, ואבא, כמה אחר, אלוהים, באוהל החאקי הזה, בין ערימות האשפה של תפוזים מרקיבים יושב על ארגז ירקות, מנסה לשווא לתפוס את המתרחש, חולצתו פרומה, באותם מכנסיים כחולים שפתאום רחבו על גופו, מבטו נעוץ אי שם ורק צלילי מחרוזת הענבר המתגלגלת בידיו מעידים איכשהו שעודנו כאן. מיששתי את תרמיל הגב ומחשבת כפירה מנקרת במוחי: מדוע לא נשארנו בבגדד? ומה יהיה עלי? פתאום לקיבוץ. מה זה צריך להיות, ועוד בחברה של נערים ו... נערות. הפקידה מ"עליית הנוער", שבאה אחת לחודש למעברה ושכל כך הרבה אנשים המתינו לה,

מטלה לחופשת הקיץ  
פרק מרומן – מעו"ף ח'

דיברה ודיברה על חיי הקומונה בקיבוץ, ואני הבנתי איכשהו, כך, לפחות, היה נדמה לי, אך לא ידעתי מה. והנה אני לשם, לבד, וכבר געגועים על המשפחה ורצון עז לעצור את האוטובוס ולרוץ בחזרה, בן אובד שלא ראה את יקיריו שנים על שנים. רק פעם אחת עזבתי את ביתי בבגדד, כשיצאתי לטיול הגדול לנינווה, לראות עתיקות. פתאום שלט: "אחזה – מחנה מעבר לנוער עולה".

פחד הלא נודע, וגם איזה זיק של שמחה, כל כך לא צפוי, על שהתעקשתי לנסוע דווקא לבדי ולהגיע לבדי, והגעתי.

שלפתי את פתק המשלוח שצוידתי בו במעברה. מחנה הנוער ניצב על גבעה קטנה. במרכזו, על תורן גבוה – דגל כחול לבן. שער ברזל גדול. גדרות תיל סביב המחנה, כמו הגדר שהקיפה את שער העלייה. גם כאן, אמרתי בליבי, גם כאן.

קבוצת נערים התגודדה סביב סככה קטנה, ששוער משופם הגיח ממנה. הוא הסתכל בפתק המשלוח, הפך אותו מצד אל צד, העיף מבט בבלורית, גיחך, פלט: "שמה", והצביע על אחד הצריפים. שער הברזל נסגר מאחורי בטריקה צורמת.

"ולצאת?" שאלתי.

"רק עם פתק מההנהלה", זרק ונבלע בסככה. קבוצת הנערים אפילו לא נפנתה אלי. ה"שמה" היה צריף עץ ארוך, שחור, קטן יחסית, קירות עץ סדוקים, חלונות קטנים, חומים, ושלט "הנהלה". סביבה צריף – טורי אבנים קטנות, לבנות. עצי אורן, מסוידים בחלקם, מוקפים טבעות אבנים. נדנדת חבלים מתוחה בין שני עצים. פיסות דשא וערוגות פרחים. ריחו של ורד לבן דגדג את נחיריו פתאום, כמו ממרחקים אדירים ושכוחים – ריח אחר של גן מלא דקלים, מדשאות רחבות ידיים, ידי בידו של אבא.

המשרדים היו סגורים. מדריך תורן, סמוק לחיים, אדום שיער וחמור סבר, נהם בקול עבה:

"למה הגעת רק עכשיו?". "איחרתי אתה אוטובוס", גמגמתי, מתנצל. הוא שלח בי מבט והריץ אותי לאחד הצריפים הענקיים. מולי, כמו נהר גועש, נערים ונערות. בגדים אחידי צורה, מכנסיים, חצאיות, חולצות. חקי שולט בכל. הבנים בכובעי טמבל, הבנות במטפחות ראש. כולם דתיים פה, או רק הבנות? אחר כך, בצריף הגדול שכתליו חשופים, קלופי צבע, עשרות מיטות נמוכות כמו במסדר של אבני דומינו. ובכל זאת צריף, לא אוהל, שמחתי בליבי. "זאת המיטה שלך. אלה בגדיך. תחליף מהר. בעוד שעה ארוחת ערב", אמר סמוק הלחיים והסתלק. אפילו לא שאל לשמי. נותרתי לבדי. האוויר בצריף היה דחוס, כבד, תערובת ריחות של חומרי חיטוי ועובש. תרמילים, מזוודות וחפצים פזורים בערבוביה. ובבת אחת, מכיוונים שונים, ננעצו בי העיניים. ככה? את זה אני אוהב. אני נע בצריף, כאילו בטבעיות, זקוף קומה. דווקא! הנחתי את תרמיל הגב על המיטה.

"מסלוח טרי! מסלוח טרי!" זימר לידי משהו. "אתה חדס?" שאל. מבטאו היה זר והוא הסתכל בי כאילו הייתי נער מפגר. "עכסיו באת, עכסיו? חדס?" סוף סוף הבנתי מה הוא אומר. "כן", מלמלתי. "בזגלו", אמר והושיט יד. "נורי." לחיצת ידו הייתה איתנה. "מאיפה?" "מן המעברה." "גם אני. כל המעברות אותו הדבר", קטע את דברי. "איזו ארץ? אני סואל." "עירק." "מרוקו", אמר בחיוך חם, רחב. ידו השמאלית גלגלה במהירות מחרוזות של אבנים עגלגלות, חומות. "אוהו!" בני אפרים שמחליפים שין בשין, חשבתי. "כמה זמן בארץ?" שאל. "שישה חודשים", אמרתי. "ותיק!" אמר בהתפעלות. גיחכתי, בלי לדעת מדוע. "ואתה?" שאלתי. "רק סלוסה", אמר בהשפלת קול. "מי זה?" הצבעתי לעבר המדריך המתרחק. "רמי האדום", אמר בזגלו. "ואיך הוא?" "עזוב מן מנו", אמר בביטול. "הוא מדריך שלנו?" "סל כולם. אין פה סלנו", אמר.

מטלה לחופשת הקיץ  
פרק מרומן – מעו"ף ח'

"ואיפה המשפחה?" שאלתי. "במעברה." "גדולה?" "אווהו," פלט ועשה תנועה רחבה בידיו. חייכנו. "רוצה ללכת לקיבוץ?" שאל לפתע. "לא יודע. אולי," עניתי. "תפילת ערבית. בא?" "כן. הלכנו."

מתפללים רבים נדחסו בצריף התפילה. בניגונים שונים ובמבטאים שונים התפללנו לאל אחד. בוזגלו, לידי, התנועע בדבקות רבה וזימר בקול גדול. התקשיתי לעקוב אחרי החזן. בשקט מלמלתי את תפילתי שלי, ולא חשתי אף שמץ ממה שחשתי שם, בבית הכנסת בבגדד. רווח לי כשהגעתי לפסוק: "נהיה יהוה למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה יהוה אחד ושמו אחד." התפילה תמה. בוזגלו הניח ידו על עורפי והוביל אותי אל חדר האוכל שליד בריכת המים. צריף נטול חלונות שצעקות בוקעות מתוכו. ליד השולחן צפיפות שאי אפשר להניע בה יד או רגל, אוויר מלא אדים, מצחין, מחניק, כמו בבתי המחסה לעניים בשכונה שלנו בבגדד. על השולחן לחם שחור, צלחות פח ומזלגות. שלושה מבוגרים שעמדו במעברים דחקו בנו לשיר. שרנו קודש וחול, ערבית וצרפתית, עברית ואידיש בבלייל לשונות ומנגינות. כל כך הרבה שירים, וביניהם, עדיין לא שגורים, זנבות שירי מולדת זרים ללב ולאוזן. היהיו אי פעם גם שלי?

נבוך ומכונס בעצמי ישבתי שקט, צופה לכל צד כמו במארב. אגלי זיעה על מצחי ולחות במורד גבי. אחד המדריכים ניסה להשליט סדר במהומה המוסיקלית, ללמד שיר, אך קולו נשטף, אבוד, בתוהו הצלילים. נער בעל עיניים ירוקות חייך אלי משולחן סמוך. צביטות, דחיפות, סטירות, כובעי טמבל מתעופפים באוויר, ראשים מגולחים מבהיקים באורה מנורות הצהבהב, ופחד פתאום: אלוהים, כולם קירחים. לא אתן! איש לא יגלח את שערוי החומות, הארוכות, שאני כה אוהב, מטפח ומסרק. את כולם, לא אותי. אני בורח, עכשיו ומיד. ניסיתי לחלץ את עצמי מצבת שכני. נכשלתי. הדלתות נעולות ובפתח שומר. במבט שני, הקרחות מצחיקות. גולגולות מוזרות. פדחת בולטת ומצח קטוע, הרים ועמקים, זיזים ובליטות, ופה ושם פסים מתעקלים שהותירה מכונת הגילוח. גולגולות מתנועעות, מדברות. צחקתי בליבי.

על השולחן הופיעו צלחת ובה מעט ירקות, ומגש עם עיסה צהובה, חרוכה, מוכרת עד להקיא. אבקת ביצים. "Maison דארץ הקודש," ניסתה אמי להתלוצץ, כששמה אותה לראשונה בתוך צלחותינו באוהל החאקי. "מזין כמו ביצים," אמר אבא. "אבל רק כמו," עניתי וסירבתי לגעת בה.

"בתיאבון," פילחו הצעקות את האוויר, וכהרף עין התרוקנו הצלחות והמגשים. הכול נחטף או הוחבא תחת לשולחן. איש לא אכל במזלג מהצלחת. אכלו באצבעות או במצמוץ שפתיים, ישר מכף היד. ישבתי כמשותק.

"חדס," נחנק בוזגלו בפה מלא. הנהנתי. "לחטוף!" הדגים תנועה חדה בידו. "לא יכול," חייכתי. "ברכת המזון, ברכת המזון," צעק הרב כשניסו נערים אחדים לקום ממקומם. "החדס לא קיבל כלום," נבלעה צעקתו של בוזגלו במהומה, "אז למה סיברך, אם לא אכל?"

אכן הייתי רעב. התנחמתי במה שמזומן לי, כמו לצדיקים, לעתיד לבוא, כשאשוב לצריף ואטעם מצידת אמי שבתרמילי. בכוח פילסנו דרך החוצה. משמרת האוכלים הבאה צבאה על הפתח, דוחקת, גועשת, מאיצה. תרמיל הגב לא היה על המיטה. "התרמיל שלי נעלם!" צעקתי בבהלה כשפרצתי לצריף המדריכים. "מאיך?" שאל רמי האדום. "מהצריף," עניתי. רמי האדום, נמוך וזריז, נכנס לצריף במרוצה. "חבר'ה! הבחור הזה אומר שגנבתם ממנו את התרמיל." הכול משכו בכתפיהם. עיניים רבות ננעצו בי. שקט רווי מתח נתלה בצריף. בוזגלו גלגל את השרשרת שבידו בעצבנות רבה; בעיניו שנעו בזריזות ממני אל הנערים ובחזרה היה איום סתום. ניסה לאותת לי משהו, ונרתע ברגע האחרון. כמה נערים נקבצו במרכז הצריף לחבורה, התלחשו והחליפו מבטים. מישוהו נופף באגרוף מולי ורקע ברגל. רמי האדום עמד רגע, העיף

בי מבט מנחם, הניע בראשו והסתלק כלעומת שבא. הנערים התקרבו אלי וכמו לפי אות מוסכם התנפלו עלי, דחפו אותי אל מתחת למיטה, בעטו, רמסו. התקפלתי כעובר ברחם אמו. לא היה לאן לברוח. הם בעטו ושרו, בעטו ושרו. אחר כך סילקו את המיטה מעלי והקיפו אותי, ערימה קטנה וזרוקה.

"אנחנו גנבים!" "פידמטי!" "אחרא דין בוק." "אבא שלך גנב." "קיבינימט." "בן זונה."

"אם תגיד למדריכים נהרוג אותך!" צרח מישהו באוזני.

"יש לי גלידה הכי טובה, הכי טובה ומשובחה."

קנו ממנה, ילדים. קוקו אה אה, גלידה טובה."

כולם יצאו החוצה. החזרתי את המיטה למקומה ושכבתי עליה. ניסיתי לאתר את מקומות הכאב, אבל כל מקום שנגעתי בו כאב. למה? מה עשיתי להם? אור עצוב של בין ערביים, של טרם חשיכה יורדת הסתנן מבעד לחלונות הצרים. בוזגלו נכנס, סחב אותי אל חדר השירותים המצחין, לרחוץ את אפי המדמם. "בוא," אמר לאחר ששטפתי את פני. בחוץ רקעו ושרו: "יש לי גלידה הכי טובה, הכי טובה ומשובחה. קנו ממנה, ילדים. קוקו אה אה, גלידה טובה."

חבטות הרגליים נחתו, עמומות, על רחבת הבטון. "בוא," הפציר בי. "לא רוצה," אמרתי. "לך, אל תדאג לי." "אסור לומר למדריכים. ירצחו אותך," אמר בוזגלו והצמיד מטפחת רטובה לחבורה הכחולה תחת עיני. "אלה מנוולים אלה. תגיד תודה שהתחילו לרקוד. "לך לרקוד," אמרתי לו. "לך." בוזגלו התעקש להישאר איתי בצריף. "גם אני קיבלתי מכות," אמר והתיישב על קצה המיטה. "ככה זה."

הסתכלתי בבוזגלו. כבן ארבע עשרה, נמוך ומוצק, אצבעות קצרות וחזקות, גוף דרוך של פנתר. בגאווה סיפר לי שאחיו הבכור, מוריס, עלה לפני כל המשפחה, כבר שנתיים בארץ, לחם במלחמת השחרור. יש לו תשעה אחים ואחיות. לאביו, צורף זהב, אין עבודה במעברה. שבעה ילדים בקיבוצים ובמוסדות נוער. "גמרו המספחה." במבוכה לא מובנת סיפר שאמו מצפה לתינוק העשירי, יישר את כובע הטמבל על ראשו והוסיף בלחש, בהתפעלות: "היא תקבל את הפרס סל בן גוריון, מאה לירות! מאה לירות!" אחר כך התעטף בשתיקה ארוכה. השרשרת שבידו השמאלית הסתובבה כאילו מאליה, לאט לאט.

"תיסן," אמרו פנה לעבר מיטתו. צעקות "לקום, לקום!" קרעו את החלום שטבעתי בו. כל גופי כאב. "קום!" פקד בוזגלו. "יהיו צרות אם לא תבוא למפקד הבוקר. "צלעתי בעקבותיו. הנחנו תפילין והתפללנו תפילת שחרית. בוזגלו הצליח לחטוף פרוסת לחם ומלפפון בשבילי. לחביתה גם הוא לא הגיע הפעם. היום חלף ברישומי שמי בעשרות תיקים. גם הפשיטו אותי עירום וחיטאו את הדשא הקטן, המשולש שניסיתי להסתיר בידי. כל ארוחת הערב הביט בי הנער החסון מאתמול. עיניו הירוקות, הערמומיות קרצו ללא הרף. אפו היה רחב וחיוכו מהיר ועצבני.

---

❖ **המשיכו למתן מענה למטלות על הסיפור.....**

## 1. רקע הסיפור: שנות ה-50 בארץ ישראל

לפניך מספר מושגים שהיוו חלק מהמתרחש בחברה הישראלית בשנות ה-50 והופיעו בפרק שקראת:

- **מעברה:** מחנה עולים או ישוב קליטה, היה ישוב זמני במדינת ישראל בשנות ה-50, לרוב הוקמו בשולי ישובים ותיקים כדי לספק לעולים דיור זמני.
- **עליית הנוער:** תנועה ציונית שהוקמה בגרמניה, במטרה להעלות צעירים יהודים לארץ ישראל ולהכשיר אותם לעבודה חקלאית.
- **קומונה:** מבנה חברתי, בו קבוצת בני אדם שאינם בהכרח קרובי דם מתארגנים באופן התנדבותי כחברה שיתופית, מעין משפחה מורחבת שחיה מבוססים על שיתוף ושוויון.
- **קיבוץ:** צורת התיישבות שיתופית ייחודית לציונות, ליישוב ולמדינת ישראל, מבוססת על ערכי השוויון בין בני אדם. שיוון כלכלי ורעיוני, בדרך כלל ישוב קטן המונה מספר מאות תושבים, ופרנסתו מחקלאות ומתעשייה.
- **צנע:** מדיניות צנע הונהגה בישראל בשנות ה-50 כדי להקטין גרעון כלכלי כלומר הממשלה רצתה להקטין את ההוצאות ולכן הגבילה את הרכישה בתחום המזון. כל אזרח קיבל הקצבה (תלושים) שלמוצרי מזון בסיסיים, וקיבל אותם במוקדי חלוקה, הממשלה הגבילה את האזרחים בתחומים נוספים, תקופת הצנע זכורה לעולים כתקופה של עוני וצמצום רב.
- **פרס הילודה "בן גוריון"** - מדינת ישראל העניקה פרס כספי, מענק של 100 לירות לאמהות שלהן עשרה ילדים ויותר, כדי לעודד ריבוי אוכלוסיה יהודית בארץ ישראל. פרס זה מזוהה עם דוד בן גוריון, אך הוענק גם על ידי משה שרת, כשהיה ראש הממשלה.

## מטלות להגשה:

❖ יש לענות על טופס וורד ולהגיש בתחילת השנה. תהא התייחסות לכך בכיתה ט'.

א. לאחר שצפית בסרט וקראת את פרק א', ספר במילים שלך את קורותיו של נורי בפרק זה. תוכל/י לכתוב בגוף ראשון בתור נורי או בגוף שלישי. (היקף כחצי עמוד)

ב. **נורי נקרע בסיפור בין שני העולמות. לתחושה זו קוראים קונפליקט.**

- **מהו קונפליקט?** - קונפליקט זו התנגשות בין כוחות, רצונות, או דמויות בעלילה. יש **קונפליקט חיצוני:** יכול להיות סכסוך, יריבות, או חוסר הסכמה בין דמויות. ויש **קונפליקט פנימי:** יתרחש בדרך כלל בנפשה של הדמות - תחושת קריעה או התנגשות בין עולמות שונים - בין אדם לעצמו, לאלוהיו וכדומה.

### דוגמא לקונפליקט:

בסיפור קצר, "תמונות מבית ספר עממי"/ אמנון שמוש, ניתן למצוא קונפליקט

דומה לשל נורי. מסופר על נער עולה מסוריה שחווה קשיי קליטה ונקרע בין עברו בסוריה, להווה בארץ ישראל. בסיפור נאמר "אני רוצה להיות אדם עם שורשים וכנפיים". מצד אחד "לצוות", להיות כמו כולם, מצד שני רוצה להיות אחד בשורשים, להיות מחובר למולדת, לנולד ולגדול אתרבות שהוא כה גאה בה."

**משימה** - הסברי את הקונפליקט של נורי באמצעות ההגדרה ובהתבסס על צפייה בסרט וקריאה בפרק.

#### ג. כתיבה תיאורית:

תארי קונפליקט שחוות, כשהגעת למקום חדש (למשל לכיתה ז' / במעבר דירה ..). בדבריך ספרי מה עשית כדי להשתייך ועל מה נאלצת לוותר כדי להשתייך? ( 10 שורות )

#### ד. כתיבה בעקבות תמונה

- חפשי תמונה ברשת המתעדת את החיים במעברות, בצריפים, או בכל צורת חיים של העולים בשנות ה 50.
  - הדפסי את התמונה וצרפי לעבודה.
  - כתובי סיפור קצר המבוסס על התמונה שבחרת. (הסרט שציפית והפרק שקראת יהוו השראה נוספת). הקפדי שבסיפורך יהיה ציון של **מקום** ההתרחשות, תתייחסי ל**זמן** הסיפור, שלבי מספר **דמויות** וכמובן שתוצג בעיה או **קונפליקט**.
  - אורך הסיפור כעמוד.
- המלצה : מי שסבו וסבתו עלו לארץ, יכול להיעזר בהם לסיפור.

### עבודה נעימה,

### צוות מעו"ף ח'